

Stortingets utredningsseksjon

Til: (...)

Dato: 03.11.2023

Utredet: (...)

Oppdragsnr: 2023348

Økonomiske ytelser for flyktninger i Skandinavia

Vi ber om en oversikt over de økonomiske ytelsene og ordningene for flyktninger i Sverige og Danmark. Gjerne satt opp komparativt mot norske ytelser og ordninger.

SAMMENDRAG

Se sammenligningspunktene 2.4 og 3.4

INNHold

1	Innledning.....	2
2	Ved ankomst/i mottak.....	2
2.1	Norge	2
2.2	Sverige	4
2.3	Danmark.....	5
2.4	Sammenligning	6
3	Flyktninger med oppholdstillatelse/bosatte flyktninger.....	7
3.1	Norge	7
3.2	Danmark.....	8
3.3	Sverige	10
3.4	Sammenligning	12

1 Innledning

I notatet gjennomgår vi økonomiske ytelser til flyktninger ved ankomst og ved bosetting, dvs. den første tiden av oppholdet. Etter en tid vil de som har fått oppholdstillatelse i stor grad kunne søke om ytelser som gjelder alle innbyggerne i de aktuelle landene. Vi har ikke sett på bruk av slike generelle ytelser og på hvor lang tid det tar før flyktningene blir selvforsørget i de ulike landene.

Ytelsene vil variere etter hvilken type flyktning og type oppholdsgrunnlag det er snakk om. Vi har ikke en systematisk gjennomgang av dette, men ulikheter vil likevel komme frem gjennom presentasjonen av enkelte ordninger. Dette gjelder f.eks. for ordninger for ukrainere med midlertidig kollektiv beskyttelse.

Vi presenterer i liten grad ordninger som vi oppfatter er relativt like i de nordiske landene, som tilgang til helsetjenester, skolegang osv. Vi har i stedet konsentrert oss om spesifikke økonomiske ytelser for flyktninger. Ved oppholdstillatelse/bosetting har vi i tillegg tatt inn noe informasjon om systemene for sosialhjelp i de enkelte landene siden dette er en ytelse som brukes både ved overgang mellom andre ytelser og etter at introduksjonsperioden er over.

2 Ved ankomst/i mottak

2.1 Norge

UDIs retningslinjer for økonomiske ytelser til beboere i mottak kalles også pengereglementet. De økonomiske ytelsene er subsidiære (behovsprøvd), og faller bort dersom personen kan dekke utgifter til livsopphold selv. Det er også enkelte andre personer som ikke har rett til økonomiske ytelser etter pengereglementet, herunder personer som takker ja til alternativ mottaksplass, se nærmere om dette på lenken [UDI 2008-035 Retningslinjer om ytelser til beboere i asylmottak](#).

Utgiftene til bopel dekkes for dem som bor i mottak. Beboere som ankommer asylmottak for første gang, har også rett til å motta naturalytelser i form av hygieneartikler, sengetøy, klær og en pakke med kjøkkenutstyr (se punkt 3 i retningslinjene nevnt over).

De økonomiske ytelsene deles inn i løpende ytelser (basis-ytelser) til livsopphold og tilleggstyelser. I Norge varierer satsene etter asylsaksprosedyre, status i asylsaken, mottakstype, personens alder og familiesammensetning. Satsene finnes i [UDI 2008-035V1 Satser for økonomiske ytelser til beboere i mottak i 2023](#).

Det er egne satser for basisytelser til beboere i **transittmottak** – med og uten kantine:

Beboere i transittmottak med kantine (fri kost)	NOK per måned
Voksne	705
Tillegg for enslige forsørgere	417
Barn 0-17 år med familie eller følgeperson	634
Enslige mindreårige uten følgeperson	797
Voksne som ikke bidrar til å avklare sin identitet	368

Beboere i transittmottak uten kantine (selvhushold)	NOK per måned
Enslige voksne	3 225
Tillegg for enslige forsørgere	1 390
Ektepar/samboere	5 187
Barn 0-17 år med familie eller følgeperson	2 787
Enslige mindreårige uten følgeperson	3 811
Voksne som ikke bidrar til å avklare sin identitet	3 225

Videre er det egne satser for basisytelser til beboere i **ordinære mottak** – med og uten kantine:

Beboere i ordinære mottak med kantine og beboere som midlertidig oppholder seg på sykehus eller opptreningsinstitusjon	NOK per måned
Voksne	1 355
Tillegg for enslige forsørgere	720
Barn 0-17 år med familie eller følgeperson	1 482
Enslige mindreårige uten følgeperson	2 118
Voksne som ikke bidrar til å avklare sin identitet	742

Beboere med søknad om beskyttelse under behandling, eller med lovlig opphold av midlertidig eller lengre varighet, i ordinære mottak uten kantine (selvhushold)	NOK per måned
Enslige voksne	4 241
Tillegg for enslige forsørgere	1 390
Ektepar/samboere	8 052
Barn 0-5 år	2 357
Barn 6-10 år	3 154
Barn 11-17 år	4 002
Enslige mindreårige uten følgeperson	5 433
Voksne som ikke bidrar til å avklare sin identitet	3 225

I tillegg er det egne satser for beboere med oversittet utreisefrist, dublin-status eller internasjonal beskyttelse. Satsene ligger på nivå med satsene i transittmottak:

Beboere med oversittet utreisefrist, dublin-status eller internasjonal beskyttelse	NOK per måned
Sats i ordinære mottak uten kantine (selvhushold)	
-Enslige voksne	3 225
-Ektepar/samboere	5 187
Sats i ordinære mottak med kantine - voksne	742

Det er også mulig å få visse *tilleggsytelser*, se punkt 7 i [UDI 2008-035 Retningslinjer om ytelser til beboere i asylmottak](#). Dette gjelder bl.a. dekning av reiseutgifter til barnehage, undervisning, integreringstiltak og helsetjenester, medisiner og hjelpemidler (briller, rullestol) og utdanningsstøtte.

2.2 Sverige

Også i Sverige er de økonomiske ytelsene subsidiære (behovsprøvde) og faller bort dersom personen kan dekke utgifter til livsopphold selv. De økonomiske ytelsene består av tre deler; daglig ytelse (dagersättning), bostadsersättning og særskilt bidrag, se Migrasjonsverkets side om [Ekonomiskt stöd för asylsökande. Om asylsökande - Migrationsverket](#).

Nedenfor har vi satt inn dagsytelse etter om asylsøker bor på mottak med eller uten matsservering. I den høyre kolonnen har vi regnet ut månedsbeløp ved å gange med 30 som blir et cirka månedsbeløp.

Ytelse	SEK per dag	SEK per måned
På mottak med matsservering:		
Enslige voksne	24	720
Voksne i par, per person	19	570
Barn t.o.m. 17 år	12	360
På mottak/i bopel uten matsservering:		
Enslige voksne	71	2 130
Voksne i par, per person	61	1 830
Barn 0-3 år	37	1 110
Barn 4-10 år	43	1 290
Barn 11-17 år	50	1 500

Ved flere enn to barn, gis det hel ytelse for de to eldste og halv ytelse for de øvrige barna.

«Særskilt bidrag»: Det kan gis tilleggsstøtte etter søknad hvis dagsytelsen ikke dekker utgifter til særlige behov som f.eks., briller, barnevogn eller varme vintersko.

Det er også mulig å få «bostadsersättning» hvis asylsøkeren har fått arbeid eller er tilbudt arbeid over tre måneder og søkeren må flytte til et sted der det ikke er asylsenter. Ytelsen er da 850 SEK per måned for familier og 350 SEK per måned for enslige.

Flytting eller egenbosetting i forhåndsdefinerte «belastede områder» kan innebære at søkeren mister ytelsene.¹

¹ Migrationsverket: [Ekonomiskt stöd för asylsökande](#): "Du kan förlora rätten till dagarsättning om du flyttar till ett bostadsområde med sociala och ekonomiska utmaningar."

2.3 Danmark

Kontantytelser til asylsøkere består av en grunnytelse, en ev. tilleggssytelse, et forsørgertillegg for første og andre barn, og et redusert forsørgertillegg for ev. tredje og fjerde barn.

Asylsøkere over 18 år kan inngå en avtale med mottaket om deltakelse i aktivering, undervisning og arbeidsoppgaver ved asylmottaket. De kan da få en tilleggssytelse der nivået er avhengig av om søknaden er i en innledende fase eller om det er avgjort at søknaden skal behandles av danske myndigheter. Hvis avtalen ikke overholdes, kan ytelsen reduseres eller fjernes.

Ytelsene for 2023 er angitt på nettsiden nyidanmark.dk, se [Asylansøgers vilkår](#). I den høyre kolonnen i tabellen nedenfor har vi regnet ut cirka månedsbeløp ved å gange med 30.

Ytelse	DKK per dag	DKK per måned
Grunnyttelse på asylsenter uten gratis mat:		
Voksne	56,59	1 697,70
Voksen i et par	44,81	1 344,30
Forsørgertillegg:		
Forsørgertillegg for 1. og 2. barn, per barn:		
-I innledende fase	66,04	1 981,20
-Hvis avgjort at søknaden skal behandles i Danmark	89,61	2 688,30
Redusert forsørgertillegg for 3. og 4. barn	47,17	1 415,10
Opphold på asylsenter med gratis mat		
Forsørgertillegg ved opphold på asylsenter med gratis mat:		
-Innledende fase for første 2 barn, per barn	9,44	283,20
-Hvis avgjort at søknaden skal behandles i Danmark	33,02	990,60
Ikke forsørgertillegg for 3. og 4. barn		
Tilleggssytelse for dem over 18 år ved aktivering etter kontrakt:		
I innledende fase	9,44	283,20
Hvis avgjort at søknaden skal behandles i Danmark	33,02	990,60

Slik vi forstår det, utbetales ikke grunnytelse for voksne som får gratis mat på asylsenteret. De kan imidlertid få tilleggssytelsen og forsørgertillegg.²

Det er særskilte vilkår for asylsøkere fra land med svært lav risiko for forfølgelse, der søknaden behandles i en såkalt åpenbart ubegrunnet hasteprosedyre. Disse vil normalt bli innkvartert i et asylsenter med gratis måltider og vil ikke motta noen kontantytelse.

² «Grundydelsen dækker udgifter til mad, hygiejneartikler mv. Den bliver udbetalt, hvis du er over 18 år, og hvis du ikke får gratis mad på asylcentret.»

I tillegg til kontantytelsene, er det mulig å få støtte til helsebehandling, undervisning og aktiveringstiltak, reiseutgifter m.m. Asylsøkerne kan også motta en del naturalytelse (ytelse til klær, hygieneartikler) med takster som reguleres hvert år:

- ♦ Klespakke: 1 609,65 DKK
- ♦ Hygienepakke: 129,75 DKK
- ♦ Babyklespakke: 3 219,31 DKK
- ♦ Barneklespakke pr. barn pr. 6. måned: 756,62 DKK
- ♦ Barnepakke takst pr. 14. dag: 172,12 DKK

2.4 Sammenligning

Det er noen utfordringer med å sammenligne nivået på ytelsene. Bl.a. er de avhengig av prisnivået i de enkelte landene, og vi har ikke kjøpekraftsjustert ytelsene. Vi trekker imidlertid fram enkelte punkter der vi ser det er ulikheter mellom landene i innretningen på ytelsene.

En enslig voksen i mottak uten kantine, vil i Norge kunne motta NOK 4 241 per måned, mens samme typetilfelle i Sverige vil kunne motta SEK 2 130.³ I Danmark vil han motta DKK 1 698 i grunnytelse (ca. NOK 2 682) per måned, pluss en mulig tilleggssytelse ved aktivering etter avtale, maksimalt DKK 990 (ca. NOK 1 565).

Danmark skiller seg ut fra Norge og Sverige ved å ha tilleggssytelsen som krever aktivering. Det ser heller ikke ut som Danmark har noen grunnytelse for enslige voksne som bor i mottak med fri kost slik det er i Norge og Sverige. Det er kun tilleggssytelsen gjennom aktiveringsavtalen som er tilgjengelig.

Når det gjelder forsørgertillegg, har både Sverige og Danmark enkelte begrensninger i utbetalingene knyttet til antall barn, noe som ikke er tilfelle i Norge. I Danmark ytes det ikke forsørgertillegg for 3. og 4. barn på mottak med mat, og det er redusert forsørgertillegg for 3. og 4. barn på mottak uten mat. På mottak uten mat i Sverige er det hel ytelse for de to første barna og halv ytelse for de øvrige.

Det ser ut til at alle landene gir ekstra dekning for bl.a. reiseutgifter til helsetjenester, utdanning etc. (etter søknad). Det er også andre behov som kan dekkes gjennom søknad (briller, varme sko). Danmark har i tillegg egne takster for naturalytelser per år. Disse gir tilskudd til klær og hygieneartikler per år, halvår eller hver 14 dag.

³ Vi har ikke regnet om SEK her da kronekursen er nokså lik.

3 Flyktninger med oppholdstillatelse/bosatte flyktninger

3.1 Norge

Vi antar at dere er kjent med det norske introduksjonsprogrammet som alle flyktninger mellom 18 og 55 år, og også ev. familiemedlemmer som ankommer senere, skal delta i.

Programmet skal starte opp så raskt som mulig, og senest innen tre måneder etter bosetting i kommunen, og er i utgangspunktet på fulltid. Se mer om programmet på regjeringen.no [Introduksjonsprogram](#) (15.10.2021). Unge innvandrere under 18 år skal gå i opplæring etter opplæringsloven.

I Norge er det kommunene som har ansvar for tidlig kvalifisering, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter integreringsloven.

Deltakelse i introduksjonsprogrammet gir rett til introduksjonsstønad. Stønaden utgjør to ganger folketrygdens grunnbeløp på årsbasis (2 x 118 620 NOK = 237 240 NOK). Deltakere under 25 år som ikke bor sammen med foreldre, mottar 2/3 stønad. Deltakere under 25 år som bor sammen med én eller begge foreldrene, mottar 1/3 stønad. Stønaden er skattepliktig, men gir ikke pensjonspoeng.

Stønaden reduseres ikke på grunn av inntekter av egen eller andres virksomhet eller som følge av formue. Stønaden reduseres heller ikke på grunn av mottatt barnebidrag. I den utstrekning lønnet arbeid inngår i programmet, reduseres stønaden tilsvarende den tid arbeidet tar. Stønaden reduseres krone for krone hvis det er til gunst for deltageren. Det er også noen andre situasjoner som kan medføre trekk i introduksjonsstønaden, se juridisk veileder til integreringsloven (§§ 21 og 22).⁴

I ny [lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid](#) (i kraft fra 1/1-2021) er varigheten av programmet justert, slik at deltakerne kan få kortere og vesentlig lengre integreringsløp enn tidligere avhengig av bl.a. kompetanse (3 måneder til 3 år).

Hvis deltakeren får andre offentlige ytelser som vedkommende opparbeidet seg rett til før oppstart av programmet (f.eks. dagpenger, sykepenger), fører det til at introduksjonsstønaden reduseres tilsvarende.

Flyktninger kan etter hvert motta andre ytelser fra NAV, f.eks. kvalifiseringsstønad gjennom kvalifiseringsprogrammet eller arbeid med lønnstilskudd. Vi går ikke nærmere inn på dette her, men viser bl.a. til [rapporten](#) (august 2023) fra en hurtigarbeidende gruppe om tiltak for økt arbeidsmarkedsintegrering blant fordrevne fra Ukraina. Den inneholder informasjon om ulike ordninger.

Flyktninger som ikke deltar i introduksjonsprogrammet eller dersom introduksjonsstønaden ikke strekker til, kan søke om økonomisk stønad (sosialhjelp). Antallet søknader om økonomisk stønad har økt, og det høye antallet ukrainske flyktninger forklarer mye av økningen. På bakgrunn av

⁴ IMDi: [Juridisk veileder til integreringsloven](#)

dette er det laget en [ny veileder økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven](#) (desember 2022). Det finnes [statlig veiledende retningslinjer for økonomisk stønad til livsopphold](#) (2023) og kommunene kan ha egne retningslinjer i tillegg. Det må imidlertid alltid foretas en konkret og individuell vurdering i hver enkelt sak, og det legges særlig vekt på ivaretagelse av barn og unges behov.⁵ Flyktninger vil også kunne søke andre stønader som f.eks. bostøtte og strømstøtte.

Særlig om ukrainere med midlertidig kollektiv beskyttelse:

Ukrainere som har fått midlertidig kollektiv beskyttelse har rett, men ikke plikt til å delta i introduksjonsprogrammet.⁶

På grunn av høye ankomster av ukrainere, ønsker regjeringen å spisse introduksjonsprogrammet for at flere skal kunne komme raskere i jobb.⁷ Arbeids- og inkluderingsdepartementet har sendt forslag til midlertidige endringer i integreringsforskriften på høring, med frist 5/12-2023. Der foreslår departementet å konkretisere minstekravet til arbeidsrettede elementer i programmet og å stramme inn kravene til forlengelse. Departementet foreslår også en begrensning i muligheten til å ta programmet på deltid og å åpne for at kommunen kan avslå krav om introduksjonsprogram for personer som har jobb eller tilbud om jobb.⁸ Ifølge høringsnotatet (punkt 5) vil kommunenes kostnader til sosialhjelp kunne øke noe som følge av forslaget på kort sikt. Samtidig vil kostnader til introduksjonsstønad bortfalle.

3.2 Danmark

Ifølge den danske integrationsloven skal kommunene tilby nyankomne flyktninger og familiegjenforente et selvforsørgelses- og hjemreiseprogram eller et introduksjonsprogram som består av språkopplæring (dansk) og arbeidsrettede tilbud i form av veiledning, kvalifisering, arbeidspraksis og ansettelse med lønnstilskudd. Se Udlændinge- og Integrationsministeriets side om [Selvforsørgelses- og hjemreiseprogrammet og introduktionsprogrammet](#).

Programmene skal utformes med sikte på at deltakerne kan komme inn på det ordinære arbeidsmarkedet i løpet av ett år. Så langt mulig skal deltakerne tilbys arbeidspraksis eller lønnstilskudd innen de to første ukene i kommunen, og senest etter en måned. Programmet kan forlenges (maks varighet er 5 år) hvis deltakeren ikke har oppnådd å bli selvforsørget via ordinært arbeid eller utdanning og ikke har bestått danskprøven.

Flyktninger med kort botid i Danmark kan på visse vilkår få selvforsørgelse- og hjemreisestønad eller overgangsstønad (tidligere integrasjonsytelse). Stønadene gis ofte i forbindelse med bl.a. introduksjonsprogrammet. Se nettsiden [Selvforsørgelses- og hjemreiseydelse eller overgangsydelse](#) på borger.dk. Satsene reguleres hvert år og er per 2023 slik (før skatt):

⁵ Regjeringen.no, pressemelding 16/12-2022: [Ny veileder om økonomisk sosialhjelp](#).

⁶ IMDi: Ukraina, [Om arbeid, opplæring og introduksjonsprogram](#) (hentet 23/10-23) og [lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid \(integreringsloven\) - Kapittel 6A Midlertidige regler for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven](#)

⁷ Se pressemelding 24/10-2023 på regjeringen.no: [Lenger i mottak, raskere ut i jobb](#)

⁸ Regjeringen.no, 24/10-2023: [Høring - forslag til midlertidige endringer i integreringsforskriften \(økt arbeidsretting av introduksjonsprogrammet\)](#)

- ◆ Enslig forsørger som har rett til ekstra barnetilskudd: 12 699 DKK pr. måned
- ◆ Forsørger med eget barn og som ikke har rett til ekstra barnetilskudd: 8 886 DKK pr. måned
- ◆ Ikke-forsørger: Person over 30 år og ikke hjemmeboende under 30 år: 6 350 DKK pr. måned
- ◆ Unge hjemmeboende under 30 år: 2 735 DKK pr. måned

Danskbonus: De som har bestått prøve i Dansk 2 eller en tilsvarende eller høyere prøve i dansk, kan få et tidsbegrenset tillegg på opptil 1 652 DKK i måneden i seks måneder. Denne ytelsen kan også gis til personer som er diagnostisert med langvarig funksjonsnedsettelse og derfor ikke er i stand til å bestå språkprøven.

Integrasjonsytelsen og danskbonusen kan ikke overstige det søkeren kunne fått hvis han var berettiget til utdannelseshjelp eller sosialhjelp (kontanthjelp), jf. maksimalsatsene i følgende tabell:

Persontype	DKK per måned, 2023
Fylt 30 år – forsørger barn	15 874
Fylt 30 år – andre	11 944
Under 30 år, hjemmeboende m/utdannelse	3 715
Under 30 år, «uteboende» m/utdannelse	7 699
Under 30 år, enslige forsørgere m/utdannelse	15 172

Det er flere kategorier for unge under 30 år, avhengig av om de er «jobparat» eller «aktivitetsparat» og om de f.eks. har en psykisk lidelse.⁹

Det er også mulig å få «uddannelseshjelp» for dem som er under 30 år og uten utdannelse. Den er på 2 820 DKK for hjemmeboende og 6 545 DKK for «uteboende». Den er vesentlig høyere for enslige forsørgere og psykisk syke.¹⁰

Kontanthjelpen avhenger også av om søker eller ektefelle har formue eller inntekter. Det er et aktivitetskrav for dem som mottar kontanthjelp eller utdannelseshjelp, se bl.a. om [225-timersreglen for ugifte, der modtager uddannelseshjelp eller kontanthjelp](#). Slik vi forstår det, er det et vilkår for å få kontanthjelp eller utdannelseshjelp at søker ikke kan forsørge seg selv (arbeidskrav) og har hatt lovlig opphold i Danmark i minst 9 år av de siste 10 årene (oppholdskrav).

Det er vanskelig å få oversikt over de ulike kontanthjelpssatsene og ordningene i Danmark. Det legges nå imidlertid opp til forenklinger i systemet, se artikkelen [Ny kontanthjælpsaftale giver ro i systemet - mens mindst 10.000 falder i ydelser](#) på DR, 13.19.2023. Endringene innebærer bl.a.

⁹ Se [Kontanthjelp - er du under 30 år og har du en utdannelse?](#) på borger.dk

¹⁰ Se [Uddannelseshjelp - er du under 30 år og har du ikke en utdannelse?](#) på borger.dk.

- ♦ et nytt system med tre grunnleggende satser
- ♦ forsørgere med kontanthjelp får et barnetillegg
- ♦ en lang rekke særordninger avskaffes, bl.a. 225-timersregelen og det såkalte [kontanthjælpsloftet](#)

Se også selve den politiske avtalen fra oktober 2023: [Aftale om en ny arbeidspligt med klare krav til borgere i kontanthjælpssystemet som ikke opfylder optjeningsreglerne](#). Avtalen peker på at hver tredje kontanthjelpsmottaker har ikke-vestlig bakgrunn og halvparten av kvinnene som har mottatt kontanthjelp i mer enn 10 år, har ikke-vestlig bakgrunn. Det skal innføres en arbeidsplikt for alle personer som ikke oppfyller oppholdskravet og «beskæftigelseskravet» (arbeidskravet) i kontanthjelpssystemet. Det vil innebære at ca. 12.000 personer som mottar selvforsørgelses- og hjemreiseydelse eller overgangsydelse (SHO-ydelser) den 1. januar 2025 vil omfattes av arbeidsplikten.¹¹

Særlig om ukrainere med midlertidig kollektiv beskyttelse:

Danmark vedtok 16. mars 2022 en egen lov om midlertidig oppholdstillatelse til personer som er fordrevet fra Ukraina. Personer som faller inn under ordningen med midlertidig oppholdstillatelse har samme rettigheter som personer som gis flyktningstatus i Danmark; de har blant annet tilgang til innkvartering, utdanning, helseytelser, sosiale ytelser og arbeidsmarkedet. I tillegg vil integreringslovens regler komme til anvendelse, slik at vedkommende kan ha rett til sysselsettingstilskudd og opplæring i dansk. Fra 22. april 2022 har ukrainere som har søkt om midlertidig beskyttelse i Danmark, adgang til å arbeide også før oppholdstillatelse er gitt.

Ukrainske flyktninger i Danmark har også samme rettigheter etter introduksjonsloven som andre flyktninger. Integrasjonsutdanning (IGU) er også et tilbud som gis til ukrainske flyktninger. IGU er en ordning som ikke ligger under introduksjonsloven. Målgruppen for IGU er flyktninger i alderen 18-39 år som har hatt opphold i Danmark i mindre enn 10 år. Her inngås det en avtale direkte mellom en flyktning og en bedrift som kan vare i inntil to år. Flyktningen blir ansatt fra dag én og mottar lærlingelønn. 23 uker av tiden i IGU kan brukes til kvalifisering (språkopplæring eller annen kvalifisering).¹²

3.3 Sverige

Försäkringskassan har en egen nettside som gir oversikt over hvilke ytelser som kan gis til dem som har fått oppholdstillatelse, se [När du har fått uppehållstillstånd i Sverige](#). Det gjelder bl.a. barnetrygd, foreldrepenger, bostøtte, tannhelsestøtte og omsorgspenger for foreldre med funksjonshemmede barn.

Den viktigste midlertidige ytelsen er etableringsstøtte (etableringsersättning, jf introduksjonsstønad). Denne krever at det er laget en etableringsplan av arbeidsformidlingen og at flyktningen deltar i etableringsprogrammet.

¹¹ Se også Beskæftigelsesministeriet, oktober 2023: [Alle på mindstesats skal bidrage med ny arbeidspligt](#)

¹² Det meste av informasjonen under disse to avsnittene er hentet fra [Rapport](#) (august 2023) fra en hurtigarbeidende gruppe om tiltak for økt arbeidsmarkedsintegrering blant fordrevne fra Ukraina. Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Etableringsprogrammet består av individuelt utformede tiltak og støtte, kombinert med aktiv jobbsøking. Målet er at flyktningen skal lære seg svensk, finne jobb og forsørge seg selv så raskt som mulig. Målgruppen er flyktninger mellom 20 til 66 år som nylig har fått oppholdstillatelse og deres familiemedlemmer. Programmet som går over to år, er normalt på heltid, men det er muligheter for å delta på deltid.

I den første kartleggingsperioden mottar deltakeren 231 SEK per dag, og deretter 308 SEK per dag så lenge vedkommende deltar i programmet. Ytelsen betales ut for maksimalt fem dager i uken. De som har barn (inntil 20 år) kan få etableringstillegg for barn de bor sammen med: 800 SEK per måned for barn 0-10 år og 1 500 SEK for eldre barn, men maksimalt for tre barn (4 500 SEK).

Det er mulig å få dekket reise- og oppholdsutgifter for deltakelse i et program og ved f.eks. jobbintervjuer, se Arbeidsformidlingens side om [Bidrag för resekostnader vid anställningsintervju eller program](#). Det er også mulig på visse vilkår (må bl.a. bo alene) å få boligtilskudd (bostadsersättning) med maksimalt 3 900 SEK per måned.

For mer informasjon, se Försäkringskassans side om [Ersättning för dig som deltar i etableringsprogrammet hos Arbetsförmedlingen](#), Arbetsförmedlingens side om [Etableringsprogrammet](#), og migrasjoninfo.se sin side om [Etableringsersättningen](#).

Det er også mulig å få sosialhjelp (*Initialt ekonomiskt bistånd*) fra kommunene i tiden før etableringsprogrammet. Slik vi forstår det, er det heller ikke uvanlig å få sosialhjelp som tillegg til programmet og/eller etter at programmet er over.

Nivået på sosialhjelpen vil variere etter behov, og skal være siste utvei etter at andre støtteordninger er forsøkt og egne midler er brukt. Selv om den i utgangspunktet skal være kortvarig, mottar ca. 40 prosent av husholdningene med sosialhjelp, såkalt langvarig bistand (10 måneder eller mer i året). Omtrent 60 prosent av søkerne/medsøkerne er utenlandsfødte, og i gruppen gifte par/samboende utbetales støtten i 90 prosent av tilfellene til utenlandsfødte. Disse opplysningene stammer fra Regjeringens Dir. 2023:149 Kommittédirektiv om [En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare](#) (19. oktober 2023). Gjennom dette direktivet settes det ned en komite som skal:

«...föreslå en ny modell för kvalificering till socialförsäkringsförmånerna och ekonomiskt bistånd. Syftet med modellen är dels att minska risken för att socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd kan fungera som så kallade tilldragningsfaktorer för migranter, dels att stärka drivkrafterna för personer som kommer till Sverige att snabbt komma i arbete och egen försörjning och därigenom motverka utanförskap och långvarigt bidragsberoende.»¹³

¹³ Se også omtalen av direktivet på regeringen.se, 20/10-2023: Pressmeddelande från [Socialdepartementet: Högre krav för kvalificering till välfärden för nyanlända och icke-medborgare](#)

Særlig om ukrainere med midlertidig kollektiv beskyttelse:

Flyktninger fra Ukraina har ikke hatt rett til å delta i introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere eller andre programmer ved Arbeidsformidlingen. Personer med midlertidig beskyttelse er dessuten ikke inkludert i målgruppen for 100 timers samfunnsorienteringskurs for nyankomne innvandrere i Sverige. De har imidlertid fått tilgang til noen andre språkkurs etter hvert.¹⁴

Tilgangen på ytelser for personer med midlertidig beskyttelse er på samme nivå som for asylsøkere, se punkt 2.2.¹⁵

Avhengig av hvilken kompetanse og hvilket behov den enkelte har, kan flyktninger fra Ukraina som er registrert hos Arbeidsformidlingen, gå ut i arbeid med økonomisk støtte. De ulike typene for arbeidsstøtte er oppstartjobber, yrkesrettet introduksjonsarbeid, introduksjonsjobber og lønnstilskudd.

Forskere fra Fafo har sett nærmere på om de lite utviklede støtteordningene for ukrainske flyktninger i Sverige medfører at flere orienterer seg mot det uregulerte arbeidsmarkedet, se notatet [Different policies, different outcomes. The reception of Ukrainian refugees in Sweden and Norway](#).¹⁶ De peker på at mens Norge (og de fleste andre nord-europeiske land) gir ukrainske flyktninger rettigheter tilsvarende andre flyktninggrupper, får de ukrainske flyktningene som har midlertidig kollektiv beskyttelse i Sverige, rettigheter tilsvarende asylsøkere som ikke har fått vedtak om beskyttelse. Begrensede rettigheter for ukrainere i Sverige kan ha resultert i lavere ankomsttall til Sverige enn vi ellers ville ha sett. Ved å ikke gi tilgang til språkkurs og andre integreringstiltak som flyktninger normalt får, har Sverige redusert de kortsiktige kostnadene ved tilstrømningen av fordrevne ukrainere. I Sverige ser det også ut til at en større andel av de ukrainske flyktningene er i jobb, sammenlignet med andre nordeuropeiske land. Forskeren peker på at jobbene ukrainerne får ofte er deltid, midlertidige, lavt betalt og fysisk tunge. De som ikke kan jobbe, eller ikke finner arbeid, forteller om dyp fattigdom. Se Fafo-artikkelen for flere vurderinger og sammenligninger med det norske systemet.

3.4 Sammenligning

Også under dette punktet er det utfordrende å sammenligne nivået på ytelsene. Norge ser ut til å ha en høyere introduksjonsstønad enn både Sverige og Danmark. Siden både Sverige og Danmark (og Norge) kan innvilge sosialhjelp i tillegg, vil det være vanskelig å få oversikt over de totale ytelsene.

I Danmark vil det komme innstramminger og forenklinger i sosialhjelpssystemet og noen forbedringer for barnefamilier. Også i Sverige er det igangsatt et arbeid med å vurdere fremtidig

¹⁴ [Rapport](#) (august 2023) fra en hurtigarbeidende gruppe om tiltak for økt arbeidsmarkedsintegrering blant fordrevne fra Ukraina. Den inneholder informasjon om ulike ordninger.

¹⁵ Prop. 90 L (2022–2023) Endringer i lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring mv.), side 32

¹⁶ Av Guri Tyldum, Ida Kjørøy and Ragna Lillevik, Fafo, august 2023

innretning på sosialhjelpen. I begge landene er det ønsket om økt arbeidsmarkedsinkludering og selvforsørging for innvandrere som ligger bak endringene/utredningene.

I Norge og Sverige kan deltakerne i introduksjonsprogrammet beholde inntekter fra lønnet arbeid utenfor programmet, mens i Danmark vil deltakere kunne få trekk i den behovsprøvde stønaden hvis de arbeider utenfor programmet. Introduksjonsstønaden er behovsprøvd i Danmark, mens den er mer standardisert i Sverige og Norge.

Sverige skiller seg ut fra Norge og Danmark ved at ukrainske flyktninger med midlertidig kollektiv beskyttelse gis begrenset økonomisk støtte, og ved at de i liten grad har hatt tilgang til språkkurs og kvalifiseringstiltak. En del nye tiltak på dette området er imidlertid innført den siste tiden.

KILDER: oppgitt underveis i teksten.